

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»
Історико-філологічний факультет
Кафедра української та зарубіжної літератур

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС З ДИСЦИПЛІНИ

ОК 20 «ФОЛЬКЛОР»

ОПП: «Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова і зарубіжна література)»

Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Рік навчання: 1

Мова викладання: українська

Факультет: історико-філологічний

УДК: 801.81+398(477)(07)

П 12

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний університет ім. К. Д. Ушинського»
Протокол № від 2022 року

Розробник: кандидат філологічних наук, викладач кафедри української та зарубіжної літератур **Н. Л. Павлюк**

Рецензенти:

Шевченко Т. М., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Яремчук Н. В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур ДЗ «Південноукраїнський національний університет ім. К. Д. Ушинського».

Павлюк Н. Л. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Фольклор» для студентів філологічного факультету спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література). Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2022. 69 с.

Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Фольклор», який підготовлено для студентів історико-філологічного факультету першого року навчання, націлений на ознайомлення їх із закономірностями розвитку духовної культури українського народу, формування у майбутніх вчителів-словесників початкового комплексу знань з українського фольклору та осмислення культурного потенціалу усної народної творчості. Комплекс сприяє глибшому оволодінню матеріалу та систематизації знань студентів-філологів.

© Н. Л. Павлюк, 2022

ВСТУП

Курс «Фольклор» посідає важливе місце у процесі підготовки висококваліфікованого фахівця філолога. Дисципліна «Фольклор» є першоосновою української літератури у підготовці майбутніх вчителів української мови і літератури, адже усна народна поетична творчість українського народу у своїй сукупності, а саме з притаманними їй жанровими, регіональними та іншими особливостями, в історичному розвитку є невід'ємною складовою національної культури. Вивчення дисципліни сприятиме підвищенню фахового рівня майбутніх учителів-філологів, озброїть студентів фактичними знаннями, які успішно застосовуватимуться у процесі вивчення методики викладання літератури, під час педагогічної практики і в майбутній професійній діяльності, а також сприятиме формуванню його народнопоетичного світогляду.

Мета – ознайомити студентів із закономірностями розвитку духовної культури українського народу, з системою жанрів усної народної творчості, особливостями їхнього функціонування, змісту і форми; подати теоретичні знання з фольклорної спадщини, простеживши стан та перспективи розвитку фольклористичної науки; удосконалити філологічну освіту майбутнього філолога, вчителя-словесника, підвищити фаховий рівень, зокрема таких його складових, як літературознавча, культурознавча, комунікативна, методична, педагогічна компетенції, формувати національно-мовну особистість українського філолога.

Завдання курсу. Поставлена мета зумовлює такі завдання:

- 1) розширити загальнотеоретичну і фахову підготовку майбутнього вчителя-словесника;
- 2) поглибити пізнання сучасної духовної культури, що передбачає з'ясування її першопочатків, до яких належать усна народна творчість;
- 3) зосередити увагу на структурі фольклорного матеріалу різних вікових і професійних груп населення, місці в ньому традиційних

фольклорних жанрів і пісенних та оповідних новотворів, з'ясовуючи вияви міжнаціональних мистецьких зв'язків;

4) навчити глибоко і естетично повноцінно сприймати фольклорний твір, розмірковуючи над психологією, філософією, онтологією, аксіологією жанрів фольклору, та співвідносити почуте, записане, прочитане з власними уявленнями і цінностями.

Очікувані результати навчання: унаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- літературознавчий матеріал, основні літературознавчі поняття, використовуючи їх під час роботи з текстами усної народної творчості;
- основні тенденції розвитку усної народної творчості;
- жанри фольклору за їхніми сутнісними характеристиками;
- специфіку аналізу ідейно-художнього змісту текстів фольклору в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства.

уміти:

- застосовувати основні літературознавчі поняття та використовувати їх під час роботи з текстами фольклору;
- розрізняти жанри народної творчості за їхніми сутнісними характеристиками;
- аналізувати ідейно-художній зміст текстів усної народної творчості в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства;
- використовувати у своїй діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології, вміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими);
- користуватися різними методами наукового дослідження літературного матеріалу;
- організовувати процес самоосвіти та саморозвитку, вдосконалюючи набути під час навчання кваліфікацію.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати **такі компетентності:**

Інтегральна компетентність: Здатність здобувача освіти розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у сфері середньої освіти (за предметними спеціальностями: українська мова і література, англійська мова й зарубіжна література), що передбачає застосування теорій та методів педагогічних наук і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 03. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 02. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямків, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

Міждисциплінарні зв'язки: «Вступ до літературознавства», «Історія зарубіжної літератури», «Історія української літератури».

1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – ECTS 3	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> (шифр і назва)	Статус дисципліни: обов'язкова	
	ОПП «Середня освіта	Мова навчання: українська	

Змістових модулів – 2	(Українська мова і література. Англійська мова і зарубіжна література) Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік навчання:	
		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання – <u>доповідь</u> (назва)	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Семестр:	
Загальна кількість годин – <u>90</u>		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3		Лекції	
		12 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		50 год.	76 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	10 год.
Вид контролю:			
	залік	залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% / 67%

для заочної форми навчання – 4% / 96%

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Студент неготовий до практичного заняття або не бере участі у практичному занятті.
	1 бал	Студент бере участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, відповіді є недостатніми за обсягом (до 3-4 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду.
	2 бали	Студент бере участь в обговоренні теоретичних

		питань практичного заняття, відповіді є недостатніми за обсягом (до 5-6 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду.
	3 бали	Відповідь змістовна, однак неповна, репліки недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином використання термінологічної лексики; порушується послідовність і логічність викладу думок; надається перевага невербальній комунікації; трапляються суттєві мовленнєві огріхи.
	4 бали	Відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; однак трапляються незначні мовленнєві огріхи. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, однак не завжди наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.
	5 балів	Відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; відповідає мовним нормам. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.

	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацію у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (доповідь)	0 балів	Доповідь не підготовлена, студент не спроможний чітко і ясно викласти сутність і результати дослідження. Текст доповіді є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним завданню іншого студента на таку ж тему.
	1-2 бали	Студент майже не висвітлює тему доповіді. Зроблені висновки є помилковими та необґрунтованими. Завдання містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст.
	3-4 бали	У доповіді порушена відповідність змісту теми і змісту. Відсутні посилання на джерела. Матеріал майже не опрацьовано. Порушена логіка викладення матеріалу.
	5-6 балів	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження здійснено частково. Матеріал опрацьовано поверхнево. Відсутні посилання на джерела.
	7-8 балів	Доповідь підготовлена, однак тема висвітлена частково. Зроблені висновки є помилковими. Порушена логічність складання плану дослідження.
	9-10 балів	Студент на задовільному рівні висвітлює тему доповіді. Зроблені висновки є неповними. Завдання містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст.
	11-12 балів	Доповідь підготовлена, однак нечітко формульовано мету і завдання дослідження; дещо порушена структура і логіка побудови змісту роботи. У студента виникають труднощі з добиранням, систематизуванням та обробкою інформації відповідно до мети та завдань дослідження.
	13-14 балів	Доповідь підготовлена, але логіка доповіді не відпрацьована, студент плутано та не впорядковано викладає результати дослідження. Студент досить

		добре вміє добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до мети та завдань дослідження, однак дещо порушене логічне обґрунтування актуальності, формулювання мети та завдань дослідження.
	15-16 балів	Доповідь логічно побудована, але студент не повно розкриває результати дослідження. Студент виявив достатні знання з теми дослідження; вміє добирати, систематизувати та обробляти інформацію – відповідно до мети та завдань дослідження, однак доказовість висновків, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження не осмислено повною мірою.
	17-18 балів	Доповідь логічно побудована. Студент вміє добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до мети та завдань дослідження; однак виникають незначні труднощі під час обґрунтування висновків та окреслення перспективи подальших наукових розвідок.
	19-20 балів	Доповідь логічно побудована, студент чітко, ясно, стисло і повно викладає сутність і результати дослідження, дотримується структури доповіді. Студент вміє добирати, систематизувати та обробляти інформацію– відповідно до мети та завдань дослідження; вміє робити обґрунтовані висновки та окреслювати перспективи подальших наукових розвідок.
Письмова робота	0 балів	Жодне завдання письмової роботи не виконане.
	1 бал	Правильне виконання завдань менше від 20%.
	2-3 бали	Правильне виконання завдань письмової роботи менше від 30-40%.
	4-5 балів	Правильне виконання більше 50-60% запропонованих завдань із письмової роботи.
	6-7 балів	Виконання 75-85% усіх завдань письмової роботи.
	8 балів	Завдання письмової роботи виконані у повному обсязі.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Здобувач вищої освіти має ґрунтовні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. На високому рівні визначає основні тенденції розвитку і

	<p>своєрідності українського фольклору; знає основні школи та напрямки фольклористики, особливості жанрової системи української усної народнопоетичної творчості; володіє літературознавчим матеріалом, науковою термінологією усної народної творчості та знає історію українського фольклору. Усні відповіді повні, логічні й обґрунтовані. Здобувач на високому рівні вміє здійснювати ідейно-художній аналіз текстів усної народної творчості в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства та робить відповідні висновки. На високому рівні виявляє вміння розрізняти основні школи та напрямки фольклористики, жанри усної народної творчості за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства. На високому рівні вміє використовувати літературознавчі поняття під час роботи з фольклорними творами. Усвідомлює значення сучасної наукової інформації, бібліографії, комп'ютерних технологій, вміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими) та використовує їх у власній діяльності. Вміння користуватися різними методами наукового дослідження літературного матеріалу та організовувати процес самоосвіти та саморозвитку, вдосконалюючи набуту під час навчання кваліфікацію, організовано на високому рівні.</p>
<p>Добре (82-89 В)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має достатні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. На достатньому рівні визначає основні тенденції розвитку і своєрідності українського фольклору; знає основні школи та напрямки фольклористики, особливості жанрової системи української усної народнопоетичної творчості; володіє літературознавчим матеріалом, науковою термінологією усної народної творчості та знає історію українського фольклору. Усні відповіді повні, логічні, однак не завжди обґрунтовані. На достатньому рівні володіє вміннями здійснювати ідейно-художній аналіз текстів усної народної творчості в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства та робить відповідні висновки, однак подекуди не може самостійно впоратися із поставленим завданням. У цілому виявляє вміння розрізняти основні школи та напрямки фольклористики, жанри усної народної творчості за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства. На достатньому рівні вміє використовувати літературознавчі поняття під час роботи з фольклорними творами, однак не досить чітко здійснює аналіз основних тенденцій розвитку українського фольклору. Під час аналізу провідних мотивів, образів та жанрів фольклору виявляє невпевненість. У цілому вміє використовувати літературознавчі поняття під час роботи з фольклорними творами; вміє</p>

	<p>з'ясовувати ідейно-художні особливості усної народної творчості, однак потребує незначної допомоги з боку викладача; достатньо усвідомлює значення сучасної наукової інформації, бібліографії, комп'ютерних технологій, вміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими) та використовує їх у власній діяльності. Вміння користуватися різними методами наукового дослідження літературного матеріалу та організувати процес самоосвіти та саморозвитку, вдосконалюючи набуту під час навчання кваліфікацію, організовано на достатньому рівні.</p>
<p>Добре (74-81 C)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має середні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. У визначенні основних тенденції розвитку і своєрідності українського фольклору припускається певних помилок. На середньому рівні володіє вміннями здійснювати ідейно-художній аналіз текстів усної народної творчості в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства та робить певні висновки. Однак визначення основних тенденцій розвитку і своєрідності українського фольклору викликає певні труднощі, не завжди може зорієнтуватися в історії українського фольклору. Усні відповіді цілком логічні, проте не завжди повні й аргументовані. Здатний використовувати літературознавчі поняття під час роботи з текстами фольклору в розмаїтті жанрів; однак визначення провідних мотивів, образів та жанрів фольклору потребує незначної допомоги з боку викладача. Розрізнення основних шкіл та напрямків фольклористики, жанрів усної народної творчості за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства викликає певні труднощі. Не завжди вміє використовувати у власній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології, працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими). Вміння користуватися різними методами наукового дослідження літературного матеріалу та організувати процес самоосвіти та саморозвитку з метою вдосконалення набутої під час навчання кваліфікації, організовано на середньому рівні.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має недостатні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. У визначенні основних тенденцій розвитку українського фольклору з урахуванням їхніх особливостей припускається значних помилок та викликає значні труднощі. На задовільному рівні визначає основні тенденції розвитку і своєрідності українського фольклору; знає основні школи та напрямки фольклористики, особливості жанрової системи української усної народнопоетичної творчості; володіє літературознавчим</p>

	<p>матеріалом, науковою термінологією усної народної творчості та знає історію українського фольклору. Усні відповіді не повні, здобувач вищої освіти ускладнюється в їхньому обґрунтуванні. На задовільному рівні володіє вміннями здійснювати ідейно-художній аналіз текстів усної народної творчості в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства. Не завжди вміє правильно використовувати літературознавчі поняття під час роботи з текстами фольклору в розмаїтті жанрів; однак визначення провідних мотивів, образів та жанрів фольклору потребує значної допомоги з боку викладача. Не завжди виявляє вміння розрізняти основні школи та напрямки фольклористики, жанри усної народної творчості за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства. Не завжди вміє використовувати у власній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології, працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими). Вміння користуватися різними методами наукового дослідження літературного матеріалу та організувати процес самоосвіти та саморозвитку, вдосконалюючи набуту під час навчання кваліфікацію, організовано на задовільному рівні.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач вищої освіти на репродуктивному рівні має знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. У визначенні тенденцій розвитку українського фольклору з урахуванням їхніх особливостей припускається суттєвих помилок; на низькому рівні знає історію українського фольклору, основні школи та напрямки фольклористики, особливості жанрової системи української усної народнопоетичної творчості; визначення наукової термінології усної народної творчості викликає значні труднощі. Усні відповіді не повні й не обґрунтовані. На низькому рівні володіє вміннями здійснювати ідейно-художній аналіз текстів усної народної творчості в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства. На низькому рівні володіє вміннями визначати основні тенденції розвитку і своєрідності фольклору. Не цілком розуміє як правильно використовувати літературознавчі поняття під час роботи з текстами фольклору в розмаїтті жанрів. Має значні труднощі під час визначення провідних мотивів, образів та жанрів фольклору, потребує суттєвої допомоги з боку викладача. Не завжди доцільно вміє застосовувати вміння ґрунтового визначення жанрів усної народної творчості та практично не виявляє розуміння як їх розрізняти за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства. Виявляє часткові вміння використовувати у власній діяльності сучасну наукову</p>

	інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології, працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими). Вміння користуватися різними методами наукового дослідження літературного матеріалу та організувати процес самоосвіти та саморозвитку, вдосконалюючи набуту під час навчання кваліфікацію, організовано на низькому рівні.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач вищої освіти має фрагментарні знання з навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни. У визначенні основних тенденції розвитку і своєрідності українського фольклору припускається грубих помилок. Не володіє вміннями здійснювати ідейно-художній аналіз текстів усної народної творчості в контексті актуальних вимог сучасного літературознавства. Не розуміє й не усвідомлює, як правильно використовувати літературознавчі поняття під час роботи з текстами фольклору. Не вміє доцільно застосовувати вміння стосовно визначення жанрів усної народної творчості та не виявляє розуміння як їх розрізняти за їхніми сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства. Епізодично виявляє вміння визначати основні тенденції розвитку і своєрідності усної народної творчості. Має значні труднощі під час визначення провідних мотивів, образів та жанрів фольклору, не може обійтися без допомоги з боку викладача. Не вміє доцільно використовувати у власній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології, працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими). Не усвідомлює як користуватися різними методами наукового дослідження літературного матеріалу та організувати процес самоосвіти та саморозвитку з метою вдосконалення набутої під час навчання кваліфікації.

3. ЗАСОБИ ДІАГНОСТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання: індивідуальне опитування, перевірка виконання практичних завдань, письмове опитування, презентація результатів самостійної роботи, залік.

Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, круглий стіл, рольова гра, робота в команді, презентація результатів самостійної роботи.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль I. Ідейно-художня специфіка фольклору

Тема 1. Онтологічна та аксіологічна природа фольклору

Походження і розвиток фольклору. Специфіка фольклору. Фольклористика як наука, галузі фольклористики. Синкретизм та історизм фольклору. Періодизація усної народної творчості. Жанри фольклору. Взаємозв'язок фольклору з літературою, етнографією, музикою, театром, образотворчим мистецтвом і кіно. Загальнослов'янська основа української народнопоетичної творчості. Проблема національної своєрідності у зв'язку з історією, суспільною функцією, взаємодією з творчістю інших народів. Фольклор як виразник духовних цінностей народу. Основні школи фольклористики. Сучасні дослідження фольклору.

Тема 2. Фольклор у системі культури етносу

Фольклор – носій давнього світогляду. Перші відомості про фольклор у давньоруській літописній та давній українській літературі. Народнопоетична творчість і релігія. Дохристиянські вірування давніх слов'ян: анімізм, тотемізм, фетишизм, пантеїзм, політеїзм, генотеїзм. Система культів як своєрідна первісна релігія давніх слов'ян. Міфологія та магія. Зв'язок вірувань та обрядів з давньою магією. Замовляння, заклинання, прокляття, клятви. Ворожіння. Тематичні цикли давніх праслов'янських міфів. Народні повір'я та забобони. Культурно-історичні пам'ятки і фольклор. Функції фольклору. Складові української ментальності у фольклорі. Аксіологічна спрямованість фольклору в системі структури духовного світу українців. Фольклорна традиція та її сутність.

Тема 3. Світоглядні основи календарно-обрядового та родинно-побутового фольклору

Календарно-обрядовий та родинно-побутовий фольклор і його місце в системі традиційного буття українців. Обряди та їхнє походження. Види та форми давніх обрядів. Світоглядна підпорядкованість календарного фольклору відповідним періодам річного кола. Зв'язок календарних пісень з відповідними обрядами. Особливості та поетика жанрів зимового, весняного, літнього та осіннього циклів календарної обрядовості. Родинно-побутова лірика українців:

тематика, мотиви, традиція, її зв'язок з етапами життя та побутом людей. Весільна обрядовість, її виникнення і становлення. Весільний фольклор. Народнопісенний супровід весіль. Традиційне та «нове» в сучасній обрядовій традиції весілля. Народна обрядовість, пов'язана з народженням дитини. Обряди на новосілля. Поховальний фольклор. Голосіння: специфіка виконання і поетика. Зв'язок жанрів календарно-обрядової та родинно-побутової творчості з художньою літературою.

Змістовний модуль II. Жанрово-тематичні різновиди українського фольклору

Тема 4. Епічні фольклорні жанри

Казки. Жанрові особливості народних казок. Класифікація казкового епосу. Зв'язок народної казки з літературною. Специфіка легенд, основні групи легенд. Тематичні групи та цикли народних переказів. Жанр бувальщини, його зв'язок з народними повір'ями та демонологією. Народне оповідання: різноманітність тематики, особливості побутування та поезики. Жанр анекдоту та небилиці: художні засоби та прийоми комізму. Байки: поетика жанру. Жанр притчі, її зв'язок з біблійною традицією.

Тема 5. Ліро-епічні та ліричні фольклорні жанри

Історична основа походження та розвитку героїчного ліро-епосу. Особливості класифікації героїчного епосу. Жанр билини: основні цикли та поетика. Жанрово-композиційні особливості українських дум, їхня класифікація. Історичні пісні: поетика жанру. Жанрова своєрідність українських народних балад, проблеми їхньої класифікації. Зв'язок жанру народної балади з літературною. Особливості народної лірики, її відмінність від обрядової творчості. Тематичні групи родинно-побутових пісень. Пісні про кохання. Основні групи, мотиви і образи соціально-побутових пісень. Жанр романсу.

Тема 6. Народна пареміографія та український фольклор XX-XXI ст.

Художня природа, жанрові різновиди, класифікація народних паремій. Поетика малих жанрів фольклору. Українські народні прислів'я та приказки, їхнє розмежування. Жанр загадки: аналіз основних груп загадок. Дитячий фольклор, його особливості та класифікація жанрів. Тематика та поетика колискових пісень та їхня сугестійна функція. Дитяча пареміографія. Усна словесність на західноукраїнських землях. Постфольклор. Сучасний студентський фольклор. Обрядові традиції в студентському житті. Магія екзамену: повір'я, обряди, прикмети. Інтернет-фольклор. Медійні форми фольклору. Міфологія медійного простору: вірусна атака, інтернет-реальність. Міський фольклор.

4.1 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	с.р	інд		л	п	с.р.	інд
1	2	3	4	5	6		3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Ідейно-художня специфіка фольклору										
Тема 1. Онтологічна, аксіологічна та етнологічна природа фольклору	12	2	2	8		12			12	
Тема 2. Фольклор у системі народної культури	12	2	2	8		12	1	1	10	
Тема 3. Світоглядні основи календарно- обрядового та родинно- побутового	14	2	4	8		14			14	

фольклору										
Разом за змістовим модулем 1	38	6	8	24		38	1	1	36	
Змістовий модуль 2. Жанрово-тематичні різновиди українського фольклору										
Тема 4. Епічні фольклорні жанри	14	2	4	8		14	1	1	14	
Тема 5. Ліро-епічні та ліричні фольклорні жанри	14	2	4	8		14			12	
Тема 6. Народна пареміографія та український фольклор ХХ ст.	14	2	2	10		14			14	
Разом за змістовим модулем 2	42	6	10	26		42	1	1	40	
ІНДЗ	10				10	10				10
Усього годин	90	12	18	50	10	90	2	2	76	10

4.2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№/п	Назва теми	Кількість год.	
		Денна	Заочна
1	<i>Семінар</i> «Основні світоглядні системи українського фольклору»	2	1
2	<i>Рольова гра</i> «Календарно-обрядова творчість: зимовий та весняний цикли»	2	
3	<i>Рольова гра</i> «Календарно-обрядова творчість: літній та осінній цикли»	2	
4	<i>Вирішення практичних завдань</i> «Родинно-обрядова творчість»	2	
5	<i>Семінар-дослідження</i> «Особливості казкового	2	

	епосу»		1
6	<i>Вирішення практичних завдань «Народна неказкова проза»</i>	2	
7	<i>Круглий стіл «Героїчний епос. Історичні пісні та пісні-хроніки»</i>	2	
8	<i>Круглий стіл «Український героїчний епос: билини і думи»</i>	2	
9	<i>Дискусія «Сучасний український фольклор ХХ-ХХІ ст.»</i>	2	
Усього		18	2

Семінар «Основні світоглядні системи українського фольклору»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Проаналізуйте дохристиянські вірування давніх слов'ян: анімізм, тотемізм, фетишизм, пантеїзм, політеїзм, генотеїзм.
2. Схарактеризуйте систему культів як своєрідну первісну релігію давніх слов'ян.
3. Зробіть висновки стосовно магії та форм її вияву (вірування, обряд).
4. Проаналізуйте замовляння, заклинання, прокляття, клятви та поетику жанрів магії.
5. Схарактеризуйте міфологію як світоглядне явище.
6. Зробіть висновки стосовно виникнення повір'їв і забобон на ґрунті давньої міфології, їхнє побутування.
7. Проаналізуйте демонологічний компонент в структурі творів усної народної творчості.

Завдання для самостійної роботи:

1. Робота в малих групах. Доберіть приклади використання замовлянь, заклинань, проклять, клятьв, повір'їв, забобонів та демонології в художній літературі.

2. Поміркуйте над цінністю фольклору, проаналізувавши цитату М. Рильського: «Говорити про цю творчість спокійно, в суто академічному тоні... дуже важко – стільки прекрасної, винятково багатой і різноманітної за змістом і засобами художнього вислову поезії містить у собі український фольклор». Відповідь обґрунтуйте.
 3. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: анімізм, тотемізм, фетишизм, пантеїзм, політеїзм, генотеїзм, магія, вірування, культ, обряд, ініціація, повір'я, забобони, міф, замовляння, заклинання, закляття, ворпожіння.
- Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Буйських Ю. Жіночі образи української міфології «Колись русалки по землі ходили...». Харків: «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. 319 с.
1. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
2. Войтович Н. Народна демонологія Бойківщини». Львів, 2015. 228 с.
3. Григоруk А. Етнологія Гуцульщини: фольклор і обрядовість [Текст] : навч.-метод. посіб. Львів : Растр-7, 2020. 247 с.
4. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
5. Кононенко О. Українська міфологія. Символіка». Харків: Фоліо, 2020. 224 с.
6. Кононенко О. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди. Харків: Фоліо, 2020. 159 с.
7. Кривенко О. Архітектоніка замовляння як хронологічний маркер. *Слово і час*. 2015. № 6. С. 52-55.

Рольова гра «Календарно-обрядова творчість:

зимовий та весняний цикли»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Проаналізуйте зміст і структуру народного обряду.
2. Проаналізуйте календарні і родинні свята.
3. Розкажіть, як у вашій місцевості святкують свято Різдва.

4. Проаналізуйте тематичні групи колядок, їхні основні мотиви та образи-архетипи.
5. Розкрийте особливості поетики та образної системи щедрівок, їхній зв'язок зі святом Маланки.
6. Проаналізуйте ритуально-міфологічну основу весняного циклу календарної обрядовості.
7. Схарактеризуйте веснянки, їхню тематику, художні особливості, зв'язок з культом померлих предків.
8. Визначте хронологічно-тематичні групи гаївок, їхні мотиви та зв'язок з тотемними й анімістичними віруваннями праслов'ян.

Завдання для самостійної роботи:

1. Робота в мікрогрупах.
Кожна група готує різні жанри зимового та весняного циклів та інсценізує їх.
2. Розпитайте у вашої бабусі, дідуся, яких традицій вони дотримувалися під час свята Різдва та весняного періоду, яких пісень співали?
3. Вивчити напам'ять колядку та щедрівку.
4. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: щедрівка, колядка, веснянка, гаївка та волочібні пісні.
Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
2. Єфремов Є. В. Зимові пісні. Колядки і щедрівки. *Історія Української музики: у 7 т.* Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 41–55.
3. Кононенко О. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди. Харків: Фоліо, 2020. 159 с.
4. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с

5. Українські народні свята: Навчально-методичний посібник (дидактичні матеріали до занять та виховних заходів) / Укладач: Сажнева І. С. Запоріжжя: КЗ «Центр туризму» ЗОР, 2016. 64 с.

***Рольова гра «Календарно-обрядова творчість:
літній та осінній цикли»***

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Розкрийте ритуально-міфологічну основу літнього циклу календарної обрядовості.
2. Проаналізуйте маївки та русальні пісні як жанри літнього циклу календарно-обрядової творчості, їхні мотиви, тематика, образи.
3. Розкажіть, як у вашій місцевості святкують Івана Купала.
4. Розкрийте тематику петрівчаних пісень, їхню архетипну образність та мотиви.
5. Проаналізуйте ритуально-міфологічну основу осіннього циклу календарної обрядовості.
6. Проаналізуйте жанри осіннього циклу календарно-обрядової творчості: жнивварські, косарські та гребовицькі пісні; особливості їхньої тематики, образної системи й поетики.
7. Розкрийте специфіку зажинкових, жнивних та обжинкових пісень, архетипні образи в них та їхній зв'язок з тотемними та анімістичними віруваннями слов'ян.

Завдання для самостійної роботи:

1. Робота в мікрогрупах.
Кожна група готує різні жанри літнього та осіннього циклів та інсценізує їх.
2. Робота в мікрогрупах.
Навести приклади використання традицій календарно-обрядової поезії в художній літературі.
3. Розпитайте у вашої бабусі, дідуся, яких традицій вони дотримувалися під час свята Івана Купала та жнивварського періоду, яких пісень співали?

4. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: маївка, русальні пісні, жниварські (зажинкові, жнивні та обжинкові), косарські та гребовицькі пісні.

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
2. Клименко І. В. Жнивні пісні. *Історія Української музики*: у 7 т. Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 92–107.
3. Кононенко О. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди. Харків: Фолю, 2020. 159 с.
4. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.
5. Українські народні свята: Навчально-методичний посібник (дидактичні матеріали до занять та виховних заходів) / Укладач: Сажнева І. С. Запоріжжя: КЗ «Центр туризму» ЗОР, 2016. 64 с.

Вирішення практичних завдань «Родинно-обрядова творчість»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Проаналізувати виникнення й становлення весільної обрядовості.
2. Охарактеризуйте особливості весілля та його основні етапи?
3. Схарактеризуйте народнопісенний супровід весілля.
4. Які основні мотиви весільних пісень?
5. Проаналізуйте традиційне та «нове» в сучасній обрядовій традиції весілля.
6. Зробити висновки стосовно народної обрядовості, пов'язаної з народженням дитини.
7. Схарактеризувати еволюцію похоронного обряду.
8. Проаналізуйте голосіння як жанр.
9. Проаналізуйте поети кальні особливості голосінь та їхні жанрові різновиди.

10. Охарактеризуйте обряди, пов'язані з будівництвом дому.

11. Зробіть висновки стосовно ролі жертвоприношень та тотемних уявлень при виконанні зазначених обрядів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розпитайте у вашої бабусі, дідуся, яке в них було весілля. Які з тодішніх звичаїв збереглися до сьогоднішнього дня? Які зникли? Запишіть весільні пісні, які вони пам'ятають.
2. Запитайте у ваших родичів, дідусів, бабусь, які страви подавали колись під час весіль? Які танці танцювали, в який одяг були одягнені молоді? Інформацію запишіть.
3. Запитайте у ваших родичів, дідусів, бабусь, яких обрядів вони дотримувалися під час будівництва будинку?
4. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: голосіння.
Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
2. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
3. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с
4. Українські народні свята: Навчально-методичний посібник (дидактичні матеріали до занять та виховних заходів) / Укладач: Сажнева І. С. Запоріжжя: КЗ «Центр туризму» ЗОР, 2016. 64 с.

Семинар-дослідження «Особливості казкового епосу»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Які жанрово-стильові особливості казки?
2. Проаналізуйте класифікацію казок.
3. Зробіть висновки стосовно особливостей чарівних казок.
4. Який зв'язок мотивів чарівних казок з обрядом ініціації?

5. Проаналізуйте сюжетно-композиційну будову чарівних казок та їхню поетикальну своєрідність.
6. Зробіть висновки стосовно особливостей культово-анімістичних казок, їхню класифікації.
7. Зробіть висновки стосовно особливостей кумулятивних казок, їхнього зв'язку із замовляннями; типи казкових сюжетів.
8. Проаналізуйте особливості ланцюгових та епічних казок: їхні мотиви, тематику, поетику.
9. Проаналізуйте соціально-побутові та родинно-побутові казки: тематику, образну систему, характер конфлікту.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте зв'язок тваринного епосу із тотемізмом, замовляннями, міфічними оповідями й повір'ями про тварин.
2. Проаналізуйте спільне і відмінне між народною та літературною казками.
3. Дослідіть формули та художні засоби, характерні для різних груп казок, наведіть приклади.
4. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: казка, культово-анімістична казка, кумулятивна казка, чарівна казка.

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
2. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
3. Кононенко О. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди. Харків: Фоліо, 2020. 159 с.
4. Легенди, казки та перекази українців. Київ, 2016. 129 с.

Вирішення практичних завдань «Народна неказкова проза»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Проаналізуйте легенду як жанр усної народної творчості, виникнення та класифікацію легенд.
2. Які основні сюжети й мотиви легенд?
3. Проаналізуйте перекази як жанр усної народної творчості, їхні основні ознаки.
4. Здійсніть аналіз історико-хронологічних циклів переказів: основні мотиви, образи-персонажі, сюжети.
5. Схарактеризуйте народні оповідання: особливості жанру.
6. Здійсніть аналіз тематичних циклів народних оповідань (історичних, суспільно-побутових, родинно-побутових).
7. Які жанрово-стильові особливості бувальщин, їхня тематика?
8. Розкрийте зв'язок бувальщин з народними віруваннями, уявленнями, міфологією.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте поезику жанрів неказкової прози.
2. Наведіть приклади використання жанрів неказкової прози в художній літературі.
3. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: легенда, перекази, народні оповідання, бувальщина, анекдот, байка, небилиця, притча.

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
2. Винничук Ю. Міфи та легенди українців. Харків: «Фоліо», 2015. 219 с.
3. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
4. Легенди, казки та перекази українців. Київ, 2016. 129 с.

5. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с

Круглий стіл «Героїчний епос. Історичні пісні та пісні-хроніки»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Доведіть, що українські історичні пісні — поетична історія нашого народу.
2. Проаналізувати історичні пісні доби козаччини, їхні тематичні групи та зв'язок з календарно-обрядовою лірикою. («Зажурилась Україна», «Ой зійшла зоря», «Пісня про Байду», «Ой з-за гори чорна хмара», «Вилітали орли» та ін.).
3. Чи можна, на ваш погляд, вважати, що захист України від ворога є справою всього народу, а не тільки козаків? Свої спостереження обґрунтуйте.
4. Розкрийте тематичні групи та образну систему історичних пісень періоду Коліївщини та Гайдамаччини другої половини XVII-XVIII ст. («Максим козак Залізняк», «Ой наварили ляхи пива», «Течуть води Черемоша» та ін.).
5. Проаналізуйте образи історичних осіб, лицарів-оборонців рідної землі, створені народною уявою. Чи є в наші часи народні герої і хто вони?
6. Проаналізуйте тематику історичних пісень першої половини XIX ст.

Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити напам'ять уривок історичної пісні (не менше 25 рядків, закінчений за змістом).
2. Конкретними прикладами підтвердіть тези О. Дея, що балади є «епосом нещасливих людських доль», та М. Драгоманова, що в основі баладних сюжетів — «сумно-ефектні події».
3. Прочитайте вислів Гр. Нудьги про відмінність балади та історичної пісні: «Якщо балади фантастичного, соціально-побутового змісту було легше відділити від маси пісень ліричних, гумористичних, обрядових, то

набагато важче провести межу між історичними баладами та історичними піснями, адже балади також є історичними піснями. Та що ж різнить їх?». Висловіть власну думку з цього приводу.

4. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: героїчний епос, історична пісня, пісня-хроніка.

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
2. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
3. Карась Г. Історія України в піснях XVII-XX століть: передмова до альбому: Житинський Т. Історія України в піснях XVII-XX століть. CD. Тернопіль: «ГроЛіс», 2016.
4. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.
5. Фурдичко А. Український мелос на зламі тисячоліття: динаміка фольклорної традиції: монографія. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2018. 316 с.

Круглий стіл «Український героїчний епос: билини і думи»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Зробити висновки стосовно виникнення й становлення жанрів героїчного епосу.
2. Проаналізувати билини як жанр, поєднання в них міфологічного й християнського світогляду.
3. Які основні типи билин, поетикальні особливості, специфіка їхнього хронотопу?
4. Проаналізуйте думи як жанр героїчного епосу.
5. Які особливості поетики дум, їхня класифікація?

6. Проаналізуйте основні мотиви та тематичні цикли дум про героїчну боротьбу українського народу проти турецько-татарських загарбників («Дума про Самійла Кішку», «Маруся Богуславка», «Втеча трьох братів з города Азова», «Дума про козака Голоту»).
7. Проаналізуйте основні мотиви та тематичні цикли дум про героїчну боротьбу українського народу проти шляхетсько-польського поневолення («Перемога під Корсунем», «Хмельницький і Барабаш», «Смерть Богдана Хмельницького»).
8. Зробіть висновки стосовно зв'язку суспільно-побутових дум з жанром голосіння, їхньою образною системою («Сестра і брат», «Вдова і три сини», «Прощання козака»).
9. Зробіть висновки стосовно кобзарства як унікального культурно-історичного явища України.

Завдання для самостійної роботи:

1. Поясніть вислів М.Рильського: «...думи справедливо вважають найдорожчим алмазом у короні многострадального, волелюбного, прекрасного і великого українського народу». Відповідь обґрунтуйте.
2. Вивчіть напам'ять уривок билини (не менше 25 рядків, закінчений за змістом).
3. Висловіть думку: Маруся Богуславка – зрадниця чи патріотка?
4. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: билина, дума, балада.

Результати доповіді на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
2. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.

3. Карась Г. Історія України в піснях XVII-XX століть: передмова до альбому: Житинський Т. Історія України в піснях XVII-XX століть. CD. Тернопіль: «ГроЛіс», 2016.
4. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.
5. Фурдичко А. Український мелос на зламі тисячоліття: динаміка фольклорної традиції: монографія. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2018. 316 с.

Дискусія «Сучасний український фольклор XX-XXI ст.»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.

1. Постфольклор як реакція на сучасність.
2. Сучасниць фольклор і медіаграмотність: точки дотику.
3. Схарактеризуйте сучасний студентський фольклор.
4. Магія екзамену: варто вірити чи ні?
5. Феномен інтернет-фольклору: традиції класичного фольклору та новаторство.
6. Зробіть висновки стосовно медійних форм фольклору, міфології медійного простору: вірусна атака, інтернет-реальність.
7. Яка роль міського фольклору в XXI ст. та обрядів сучасного міста?
8. Які поетикальні особливості жанрових різновидів дитячого фольклору?

Завдання для самостійної роботи:

1. Доведіть або спростуйте актуальність фольклору XXI ст.
2. Підготуйте аргументи до дискусії: «Увімкнути музику чи заспівати колискову...».
3. Вивчити напам'ять 2 колискові пісні.
4. Виписати прислів'я та приказки, загадки, анекдоти про суспільні події XXI ст.
5. Навести приклади використання жанрів сучасного українського фольклору в художній літературі.

6. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: пареміографія, прислів'я, приказка, прокльони, присягит, прикмети, афоормизми, загадки, колискові пісні, забавлянки, пестушки, прозивалки, дражнили, митрилки.

Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
2. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
3. Луганська К. М. Дитячий музичний фольклор. *Історія Української музики: у 7 т.* Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 127–145.
4. Сердега Р. Л. С 32 Конспект лекцій зі спецкурсу «Українська лінгвофольклористика» : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 228 с.
5. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с
6. Циганок О., Санівський О. Дослідження дитячого фольклору ва коньєкські традиційної народної культури. *Філологічний часопис*. Вип. 2 (8). 2016. С. 151-162.

4.3 САМОСТІЙНА РОБОТА

№ / п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
1	Загальнослов'янська основа української народнопоетичної творчості. Специфіка фольклору як мистецтва слова, його художня своєрідність. Взаємозв'язок жанрів фольклору.	8	12	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування,
2	Етнічна віра українців (прадавні вірування, культу). Поняття про духів, демонів, демонологію. Вечорниці й досвітки як форми	8	10	перевірка практичних завдань.

	традиційних розваг молоді. Магічна функція слова і дієства ворожінь.		
3	Використання традицій календарно-обрядової поезії в художній літературі. Східнослов'янський ґрунт українського весілля, відголоски в ньому давніх форм шлюбу. Характеристика дій, епізодів весільної драми. Відображення історії та побуту народу у весільному обряді.	8	12
4	Повчально-розважальні казки для дітей. Повір'я та міфологічна легенда. Образна система демонологічних легенд. Особливості апокрифічних легенд.	8	14
5	Соціально-обрядові пісні, їхній зв'язок з соціальними явищами, захистом рідної землі від іноземних загарбників. Художня специфіка цих творів. Пісні козацькі, антикріпосницькі, рекрутські, чумацькі, бурлацько-наймитські та заробітчанські.	8	14
6	Тематичний склад жанру прислів'їв та приказок, ідейно-художні особливості, стиль. Дитячий фольклор. Ідейно-тематична структура анекдотів, викриття в них суспільних вад, низької моралі.	10	14
	Разом	50	76

Завдання № 1. Самостійно підготувати усно й письмово теми:

- 1) Онтологічна, аксіологічна та етнологічна природа фольклору (денне – 8 год; заочне – 12 год.)**

***Специфіка фольклору як мистецтва слова,
його художня своєрідність***

1. Фольклор як вид словесного мистецтва.
2. Фольклор як явище художньої культури.
3. Особливості фольклору.
4. Фольклор і література.

5. Взаємозв'язок фольклорних жанрів.

Література:

1. Біляцька В. П. Навчальний посібник з курсу «Усна народна творчість». Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2015. 123 с.
2. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
3. Дмитренко М. Українська фольклористика: акценти сьогодення. *Слово і час*. 2016. № 1. С. 58-67.
4. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.

2) Фольклор у системі народної культури (денне – 8 год; заочне – 10 год.)

Поняття про духів, демонів, демонологію

1. Дохристиянські вірування давніх слов'ян.
2. Сутність та походження української демонології.
3. Специфіка української демонології, спроби її класифікації.
4. Система образів та персонажів української демонології.
5. Демонологія в літературі.

Література:

1. Галайчук В. Традиційні уявлення про домашніх духів: українськочеські паралелі. *Проблеми слов'янознавства*: зб. наук. праць. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Вип. 64. С. 93–103.
2. Галайчук В. Чорт як персонаж традиційної демонології Полісся. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*: зб. наук. пр. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2016. Вип. 17. С. 73–96.
3. Кононенко О. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди. Харків: Фоліо, 2020. 159 с.
4. Релігієзнавство: навч. посіб. / [Наук. ред. Д. В. Брильов; відп. за вип. О. В. Лісовий, С. О. Лихота]. Київ, 2015. 302 с.
5. Тиховська О. Психоаналітичний аспект демонологічних образів у міфології Закарпаття. *IX Міжнародний конгрес україністів. Фольклористика. Українознавство* (до 100-річчя Національної академії наук України), НАН України, МАУ, ІМФЕ ім. М. Рильського. Київ, 2019. С. 125–135.

Магічна функція слова і дійства ворожінь

1. Магія як найдавніший пласт народної творчості та її форми.
2. Система обрядів давніх слов'ян. Види та форми давніх обрядів.
3. Словесний супровід обрядів та ритуалів (замовляння, закляття, клятви, ворожіння).
4. Вечорниці й досвітки як форми традиційних розваг молоді.
5. Магічний та розважальний характер танців.
6. Магічна функція слова і дійства ворожінь.

Література:

1. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
2. Король В. Лікувальні замовляння із сіл Видричка та Розтоки Рахівського району (за польовими матеріалам). *Науковий збірник Закарпатського музею народної архітектури та побуту*. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2018. Вип. 4. С. 321–326.
3. Кривенко О. Архітектоніка замовляння як хронологічний маркер. *Слово і час*. 2015. № 6. С. 52-55.
4. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.
5. Тиховська О. Етнопсихологічний аспект замовлянь та клятв у фольклорі українців Закарпаття. *Народна творчість та етнологія*. 2020. № 5/6. С. 63–74.

3) Світоглядні основи календарно-обрядового та родинно-побутового фольклору (денне – 8 год; заочне – 12 год.)

Використання традицій календарно-обрядової поезії

в художній літературі

1. Відображення прадавніх міфологічних уявлень та культових вірувань праслов'ян у календарно-обрядовій творчості.
2. Відтворення обряду колядування у поетичних творах. Значення колядки.
3. Вечорниці, колядування та інші народні звичаї та обряди у драмі «Ой не ходи, Грицю, та й та вечоринці».

4. Художнє змалювання обряду Маланки в театралізованій поемі «Наша Маланка дністровая» Ю. Федьковича.
5. Святвечір, Коляда як народні обряди у повісті «Щедрий вечір» М.Стельмаха.

Література:

1. Галайчук В., Ципишев С. Традиційні календарно-побутові звичаї та обряди Східного Полісся (На польових матеріалах з Ріпкинського р-ну Чернігівської обл.). *Народознавчі зошити*. 2019. № 5 (149). С. 1305–1330.
2. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
3. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.
4. Янковська Ж. Фольклоризм української романтичної прози: монографія; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 591 с.

Відображення історії та побуту народу у весільному обряді

1. Весілля як драма. Його основні етапи.
2. Відображення історії народу у весільному обряді.
3. Характеристика традиційного весільного обряду.
4. Народнопісенний супровід весілля.
5. Основні мотиви весільних пісень.
6. Співвідношення традицій та інновацій в сучасному процесі обрядотворення.

Література:

1. Біляцька В. П. Навчальний посібник з курсу «Усна народна творчість». Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2015. 123 с.
2. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
3. Красовська І. В. Елементи театралізації у весільному обряді Сокирянщини кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Традиції та новації у вищій*

архітектурно-художній освіті: зб. наук. пр. (Мистецтвознавство). Харків: Харківська державна академія дизайну і мистецтв, 2018. № 6. С. 118-123.

4. Красовська І. В. Візуальна атрибутика весільного обряду Сокирянщини кінця ХХ – початку ХХІ ст.: функції, символіка. *Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття: матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18-19 квітня 2019 р. Харків: ХДАК, 2019. С. 7-8.*

4) Епічні фольклорні жанри (денне –8 год; заочне – 14 год.)

Повчально-розважальні казки для дітей

1. Жанрові ознаки казки. Класифікація казок.
2. Проблема походження казки, її ритуально-міфологічна основа.
3. Виховна та розважальна функції казок.
4. Художня своєрідність казок.

Література:

1. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
2. Дмитренко М. Українська фольклористика: акценти сьогодення. *Слово і час*. 2016. № 1. С. 58-67.
3. Кононенко О. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди. Харків: Фоліо, 2020. 159 с.
4. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.

Особливості апокрифічних легенд

1. Легенда як жанр усної народної творчості, виникнення та класифікація легенд.
2. Образна система й мотиви апокрифічних легенд. Аналіз сюжетів, їхні тематичних груп: космогонічних, антропогенічних, антропологічних, етнологічних легенд.
3. Проаналізувати сюжети старозавітніх, новозавітніх, агіографічних, геортологічних та есхатологічних легенд, що є жанрово-тематичними різновидами апокрифічної народної прози.

4. Використання легенд, їхніх мотивів і образів у художній літературі (Марко Вовчок, М. Старицький, Г. Хоткевич, М. Коцюбинський, Ю. Мушкетик та ін.).

Література:

1. Біляцька В. П. Навчальний посібник з курсу «Усна народна творчість». Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2015. 123 с.
2. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
3. Григоруk А. Етнологія Гуцульщини: фольклор і обрядовість [Текст] : навч.-метод. посіб. Львів : Растр-7, 2020. 247 с.
4. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.

5) Ліро-епічні та ліричні фольклорні жанри (денне – 8 год; заочне – 14 год.)

Соціально-обрядові пісні, їхній зв'язок із соціальними явищами, захистом рідної землі від іноземних загарбників

1. Козацькі пісні. Історичні передумови розвитку жанру. Зміст козацьких пісень, багатоголосся, особливості виконання.
2. Історичні передумови виникнення жанру чумацьких пісень.
3. Особливості змісту і побутування жанру рекрутських та солдатських пісень.
4. Соціальний аспект виникнення жанру наймитських, заробітчанських, бурлацьких, гамерицьких пісень.

Література:

1. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
2. Луканюк Б. Ритмічна варіаційність у пісенному фольклорі: теоретико-методологічне дослідження. Львів, 2016. 208 с.

3. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.
4. Фурдичко А. Український мелос на зламі тисячоліття: динаміка фольклорної традиції: монографія. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2018. 316 с.

б) Народна пареміографія та український фольклор ХХ ст. (денне – 10 год; заочне – 14 год.)

*Тематичний склад жанру прислів'їв та приказок,
ідейно-художні особливості, стиль*

1. Жанр прислів'їв та приказок, їхнє розмежування.
2. Тематичні групи прислів'їв та приказок.
3. Художні особливості паремій: композиція, ритміка, зображально-виражальні засоби.
4. Місце прислів'їв та приказок в системі фольклорних жанрів.

Література:

1. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с.
2. Колоїз Ж. В. Репрезентація родинних зв'язків у паремійному корпусі українців. *Устойчивые фразы в парадигмах науки*. Тула, 2015. С. 134–138.
3. Колоїз Ж. В., Малюга Н. М., Шарманова Н. М. Українська пареміологія : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014. 349 с.
4. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.

Дитячий фольклор

1. Загальна характеристика дитячого фольклору.
2. Класифікація дитячого фольклору за середовищем побутування.
3. Жанр колискової пісні: тематика, образи та мотиви.

4. Жанрово-поетичні особливості інших жанрів дитячого фольклору (забавлянки, заклички, примовки, пісеньки, віршики, лічилки, дражнилки тощо).

Література:

1. Біляцька В. П. Навчальний посібник з курсу «Усна народна творчість». Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2015. 123 с.
2. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
3. Кримець, З. М. Дитячий фольклор : особливості його становлення та функціонування [Електронний ресурс] : дипломна робота / З. М. Кримець ; ТНПУ ім. В. Гнатюка, філол. ф-т ; наук. кер. Г. Ф. Ступінська. Тернопіль, 2016.
4. Мартинюк, Р. Я. Колискові – перше музичне враження дитини. Родина – колиска творчості І. Білозіра [Текст] : виховний захід. *Мистецтво в школі. Музика. Образотворче мистецтво. Художня культура*. 2016. № 11. С. 23–25.
5. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.

Завдання № 2. Вивчити напам'ять:

- фрагмент билини (не менше 25 рядків, закінчений за змістом);
- фрагмент історичної пісні (не менше 25 рядків, закінчений за змістом);
- 2 колискові пісні;
- колядку;
- щедрівку.

Завдання № 3. Занотувати та вивчити терміни та поняття:

Анекдот, анімізм, апокрифічні легенди, архетип, аскеза, афоризм, байка, балада, билини, бувальщини, весільна обрядовість, веснянки, вірування, водохресні пісені, ворожіння, гаївки, героїчний епос, голосіння, гребовицькі пісні, дитячі ігри, дражнили, драма, думи, духовні вірші, жнивні пісні, забобони, загадки, зажинкові (зажнивні) пісні, заклички, заклинання, закляття, замовляння, елегія, ініціація, історичні пісні, історично-героїчні легенди,

історія фольклору, казка, каламбури, клятва, колискові пісні, коломийка, косарські пісні, космогонічні легенди, культово-анімістичні казки, легенди, магія, маївки, міський фольклор, міф, міфічне мислення, міфологічні легенди, мирилки, народні оповідання, небилиці, обжинкові пісні, обряд, пантеїзм, пареміографія, перекази, пестушки, повір'я, потішки, політеїзм, приказка, прикмети, присяги, притча, прозивалки, прокльони, рекрутські голосіння, ритуал, родинно-побутові пісні, романс, русальні пісні, страшилки, суспільно-побутові твори, танкові пісні, теорія фольклору, тотемізм, фетишизм, фольклор.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКІ ЗАВДАННЯ (доповідь) (одна тема за вибором)

№/ п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Розгорнута характеристика фольклорного жанру казки.		
2	Розгорнута характеристика фольклорного жанру думи.		
3	Розгорнута характеристика фольклорного жанру історичної пісні.		
4	Розгорнута характеристика фольклорного жанру колядок і щедрівок.		
5	Розгорнута характеристика фольклорного жанру легенди.		
6	Розгорнута характеристика фольклорного жанру голосіння.		
7	Розгорнута характеристика фольклорного жанру балади.		
8	Розгорнута характеристика фольклорного жанру русальних пісень.		
9	Розгорнута характеристика фольклорного жанру колискової.		
10	Розгорнута характеристика фольклорного жанру замовляння.		
*	Тема запропонована студентом		
	Разом	10	10

Розгорнута характеристика фольклорного жанру

План характеристики

1. Місце жанру в українському фольклорі.
2. Походження терміна на позначення жанру.
3. Походження жанру, його історичний розвиток.
4. Ознаки жанру. Форма виконання.
5. Класифікація творів аналізованого жанру.
6. Провідні теми, мотиви, образи.
7. Художні особливості (мова, стиль, символіка, художні засоби, сюжет, композиція тощо).
8. Побутування жанру (регіональні особливості, ареал поширення).
9. Зв'язок аналізованого жанру з художньою літературою.
10. Збирання і дослідження творів зазначеного жанру українською фольклористикою.
11. Тест для перевірки знання жанру (10 питань, 4 варіанти відповідей до кожного (А-Г), з них лише одна правильна).
12. Список використаної літератури, оформлений згідно з бібліографічними вимогами.

Перелік фольклорних жанрів для складання характеристики

Казки про тварин. Чарівні казки. Соціально-побутові казки. Замовляння. Легенди. Перекази. Народні оповідання і бувальщини. Народні анекдоти. Байки та притчі. Думи. Історичні пісні. Балади. Голосіння. Колискові пісні. Пісні про кохання. Пісні про родинне життя. Жартівливі пісні. Коломийки. Частівки. Козацькі пісні. Чумацькі пісні. Рекрутські і солдатські пісні. Кріпацькі, бурлацькі, наймитські пісні. Стрілецькі і повстанські пісні. Колядки і щедрівки. Веснянки. Русальні пісні. Купальські пісні. Жнивні пісні. Весільні пісні. Дитячі пісні. Утішки, пестушки, забавлянки. Лічилки, дражнилки. Дитячі заклички і примовки. Вертепна драма. Обряди «Коза» і «Маланка». Прислів'я і приказки. Загадки.

6. ВАРІАНТИ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1.

1. Історичні пісні доби козаччини, їхні тематичні групи та зв'язок з календарно-обрядовою лірикою.
2. Замовляння, заклинання, прокляття, клятви. Поетика жанрів магії.

Тести:

1. Твори народної словесності, у яких витворений своєрідний незвичайний, абсурдний світ зі свідомо викривленою «перевернутою» реальністю - це:

- А) бувальщина;
- Б) небелиця;
- В) анекдот;
- Г) повір'я.

2. Слово «фольклор» 1849 р. вперше увів у наукову практику англійський учений:

- А) В. Даль;
- Б) Р. Сміт;
- В) В. Томс;
- Г) Д. Гаррісон.

3. Казки, які будуть я на багаторазового повторів однієї ланки, за допомогою чого відбувається нагромадження, називаються:

- А) кумулятивні;
- Б) культово-анімістичні;
- В) чарівні казки;
- Г) суспільно-побутові.

4. Образний вислів чи мовний зворот, який влучно характеризує людину, її вчинки, явища життя і т. ін., і є елементом ширшого судження:

- А) анекдот;
- Б) приказка;
- В) прислів'я.

5. У багатьох колісанках мотив присипляння пов'язаний з ще однією напівміфічною істотою:

- А) козою;

- Б) сорокою;
- В) котом;
- Г) собакою.

Варіант 2.

1. Тематика петрівчаних пісень, їхні архетипні образність та мотиви.
2. Тематика історичних пісень першої половини 19 ст.

Тести:

1. Характерними рисами народнопоетичної творчості є:
 - А) усталеність традиційної поезики, варіантність, тяглість;
 - Б) усний спосіб побутування; анонімність фольклорного тексту; імперсональність (особа автора не відчувається); усталеність традиційної поезики, варіантність, тяглість;
 - В) анонімність фольклорного тексту; імперсональність (особа автора не відчувається);
 - Г) усний спосіб побутування; анонімність фольклорного тексту.
2. Найближче до колискових пісень за змістом і характером стоять:
 - А) пестушки;
 - Б) заклички;
 - В) мирилки;
 - Г) потішки.
3. Характерною особливістю системи персонажів суспільно-побутових казок є:
 - А) особливий хронотоп;
 - Б) психологізм;
 - В) епізоди та аналогі;
 - Г) типізації.
4. Першу спробу циклізації билин в українській фольклористиці здійснив:
 - А) М. Максимович;
 - Б) І. Франко;
 - В) М. Грушевський;
 - Г) Ф. Колесса.

5. Жанр алегорично-дидактичної оповіді, зо за змістом тяжіє до глибокої мудрості релігійно-філософського плану - це:

- А) оповідання;
- Б) притча;
- В) байка;
- Г) легенда.

Варіант 3.

1. Сюжетно-композиційна будова чарівних казок та їхня поетикальна своєрідність.
2. Жанрово-стильові ознаки історичних пісень.

Тести:

1. Прибічником теорії колективного творення виникнення фольклору був:

- А) М. Грушевський;
- Б) І. Франко;
- В) М. Максимович;

2. Своєрідна форма декламації в урочистому, піднесеному стилі, речитативом характерна для:

- А) колискових пісень;
- Б) історичних пісень;
- В) билин;
- Г) дум.

3. Короткі поетичні твори, пов'язані з вірою давніх людей в магічну дію слова, в яких звучать звертання до природних явищ, стихій, об'єктів, з метою вплинути на погоду, доквілля чи саму людину:

- А) ворожіння;
- Б) забавлянки;
- В) заклички;
- Г) прокляття.

4. Традиційною класифікацією казок вважають такий поділ:

- А) казки звірині, казки чудесні, казки-новели, казки легендарного типу;

- Б) казки про тварин, чарівні, суспільно-побутові;
 - В) анімалістичні казки, міфологічні казки, чарівні казки, побутові казки;
5. Система уявлень про надприродні властивості предметів і речей та поклоніння їм:
- А) анімізм;
 - Б) фетишизм;
 - В) тотемізм;
 - Г) історизм.

Варіант 4.

1. Дохристиянські вірування давніх слов'ян: анімізм, тотемізм, фетишизм.
2. Тематика пісень-хронік, їхня джерельна база та зв'язок з жанром балади.

Тести:

1. Завершується дума кінцівкою, яка називається:
 - А) мораль;
 - Б) висновок;
 - В) славословіє;
 - Г) прославлення.
2. Фольклористика поділяється на дві галузі:
 - А) теорія фольклору і поетика фольклору;
 - Б) історія фольклору і теорія фольклору;
 - В) жанрова парадигма фольклору поетика фольклору;
 - Г) історія фольклору і жанрологія фольклору.
3. Усна народна поетична творчість, що своїм походженням і побутуванням пов'язана з урбаністичним середовищем, називається:
 - А) міським фольклором.
 - Б) сільським фольклором;
 - В) пареміографією;
 - Г) дитячим фольклором.
4. Релігійно-філософське вчення, за яким Бог ототожнюється з навколишньою природою:

- А) фетишизм;
- Б) політеїзм;
- В) пантеїзм;
- Г) анімізм.

5. Найчисленнішу групу культово-анімістичних казок становлять:

- А) казки про природні явища;
- Б) чарівні казки;
- В) побутові казки;
- Г) казки про тварин.

Варіант 5.

1. Жанри осіннього циклу календарно-обрядової творчості.
2. Народні оповідання: особливості жанру.

Тести:

1. Галузь фольклористики, що вивчає сутність усної народної творчості, особливості окремих фольклорних жанрів, їхнє місце у цілісній жанровій системі, а також – внутрішню структуру жанрів – закони їхньої побудови, поетику – це:

- А) теорія фольклору;
- Б) історія фольклору;
- В) поетика фольклору.

2. Малосюжетні фантастичні оповіді міфологічного, апокрифічного чи історико-героїчного змісту з обов'язковою спрямованістю на вірогідність зображуваних подій називають:

- А) легендами;
- Б) казками;
- В) оповіданнями;
- Г) байками.

3. Релігійно-філософське вчення, за яким Бог ототожнюється з навколишньою природою називається:

- А) пантеїзм;

Б) анімізм;

В) політеїзм;

Г) тотеїзм.

4. Релігійні уявлення людей, які сприймаються без логічного пояснення, на віру і становлять основу релігійного світогляду, обрядів та ритуалів – це:

А) культу;

Б) обряди;

В) вірування;

Г) ритуали.

5. Епічний твір народної словесності, в якому відображені різночасові вірування, погляди та уявлення народу у формі послідовної розповіді, яка має чітку побудову, яскраво виражений конфлікт, в основі якого лежить протистояння добра і зла, перемога добра і зла, називається:

А) оповідання;

Б) легенда;

В) казка;

Г) байка.

Варіант 6.

1. Еволюція похоронного обряду, уявлення про смерть у давніх слов'ян.

2. Хронологічно-тематичні групи гаївок.

Тести:

1. Коротка гумористична оповідь побутового характеру про смішний випадок чи подію з дотепним несподіваним закінченням – це:

А) бувальщина;

Б) повір'я;

В) переказ;

Г) анекдот.

2. Ознака, що вирізняє фольклорний твір від власне літературного:

А) відсутність традиційної поетики;

Б) наявність автора;

В) анонімність;

Г) відсутність постійних троп.

3. Із намаганнями первісних людей «задобрити» сили природи, щоб вони не завдавали шкоди, з'являються:

А) обряди;

Б) культу;

В) забобони;

Г) міфи.

4. Одна з перших спроб класифікації легенд була здійснена:

А) М. Максимовичем;

Б) М. Драгомановим;

В) М.Костомаровим;

Г) П.Кулішем.

5. Увесь фольклор умовно розподіляється на:

А) поетичний та документальний;

Б) власне художній та документальний;

В) прозовий і поетичний (пісенний).

Варіант 7.

1. Виникнення повір'їв і забобон на ґрунті давньої міфології.

2. Веснянки, їхня тематика, художні особливості, зв'язок з культом померлих предків.

Тести:

1. Галузь фольклористики, що вивчає сутність усної народної творчості, особливості окремих фольклорних жанрів, їхнє місце у цілісній жанровій системі, а також – внутрішню структуру жанрів – закони їхньої побудови, поетику, називається:

А) історія фольклору;

Б) теорія фольклору;

В) етнографія.

2. Обрядові пісні весняного циклу, які мають закличний характер і сприймаються як звертання до весни, до істот та речей, що асоціюються з нею, називаються:

А) маївки;

Б) гаївки;

В) вснянки;

Г) забавлянки.

3. Збирацько-дослідницька діяльність М. Максимовича, Й. Бодянського, П. Куліша, М. Костомарова, О. Котляревського та їхніх сучасників стала першим етапом становлення в Україні:

А) етнопсихологічної школи фольклористики;

Б) антропологічної школи фольклористики;

В) міфологічної школи фольклористики;

Г) історичної школи фольклористики.

4. Стрітєння, яке вважалося часом зустрічі зими з літом, пов'язане з боротьбою між ними та остаточною перемогою тепла над холодом і морозом, святкують:

А) 15 березня;

Б) 1 березня;

В) 15 лютого;

Г) 1 лютого.

5. Усна оповідь про сучасні події, які не виходять хронологічно за межі того, що міг бачити чи чути від безпосереднього учасника оповідач, в яких розповідається про надзвичайні дивовижні явища, надприродні істоти тощо це:

А) оповідання;

Б) бувальщини;

В) анекдот;

Г) казка.

Варіант 8.

1. Дохристиянські вірування давніх слов'ян: анімізм, тотемізм, фетишизм.

2. Жанрово-стильові ознаки історичних пісень.

Тести:

1. Віра у наявність душі чи духу в явищах природи, речах та предметах навколишнього світу:

А) фетишизм;

Б) тотемізм;

В) анімізм.

2. Твори календарної обрядовості початку літа, назва яких, можливо, походить від «май» (травень) чи «маяти» (прикрашати зеленню) або «мавки» (духи лісу та поля), називаються:

А) маївки;

Б) веснянки;

В) русальні пісні;

Г) гаївки.

3. Виконання людьми символічно-умовних дій, якими супроводжуються певні події родинного життя (народження, весілля, похорон та ін.), календарні свята, а також окремі трудові процеси (сіяння, косовиця):

А) культи;

Б) обряди;

В) вірування;

Г) ритуали.

4. Усна народна поетична творчість, що своїм походженням і побутуванням пов'язана з урбаністичним середовищем, називається:

А) пареміографією;

Б) сільським фольклором;

В) міським фольклором;

Г) дитячим фольклором.

5. Вперше термін «казка» був використаний:

А) Л. Зизанієм;

Б) М.Максимовичем;

В) І.Франком.

Варіант 9.

1. Культово-анімістичні казки, їхня класифікація.
2. Купальські та собіткові пісні як невід'ємний супровід магічних дій, ворожінь, гульбищ на свято Купала.

Тести:

1. Усні народні твори сюжетного характеру, засновані на давніх дохристиянських уявленнях, які з часом втратили свою світоглядну основу і набули чисто символічного художнього значення – це:

- А) міфологічні легенди;
- Б) апокрифічні легенди;
- В) космогонічні легенди;
- Г) історично-героїчні легенди.

2. Сукупність уявлень та вірувань у надприродній зв'язок між людьми (племенем, общиною, родом) та окремими видами рослин, птахів і звірів:

- А) фетишизм;
- Б) тотемізм;
- В) анімізм.

3. Цикл найкоротших жанрів називається:

- А) дитячим фольклором;
- Б) історіографією;
- В) пареміорграфією;
- Г) героїчним епосом.

4. Збирацько-дослідницька діяльність М. Максимовича, Й. Бодянського, П. Куліша, М. Костомарова, О. Котляревського та їхніх сучасників стала першим етапом становлення в Україні:

- А) історичної школи фольклористики;
- Б) антропологічної школи фольклористики;
- В) міфологічної школи фольклористики;
- Г) етнопсихологічної школи фольклористики.

5. Жанр неказкової прози, дуже близький до переказів, це розповіді про події сучасного чи відносно недавнього часу, учасником або очевидцем яких був сам оповідач це:

- А) легенда;
- Б) небелиця;
- В) народне оповідання;
- Г) переказ.

Варіант 10.

1. Родинно-побутові казки: тематика, образна система, характер конфлікту.
2. Тематика історичних пісень першої половини ХІХ ст.

Тести:

1. Усні оповіді про життєві факти, явища, драматичні ситуації, пов'язані з конкретними історичними подіями, інформація про які передається не очевидцем, а шляхом переоповідання почутого називається:

- А) легенди;
- Б) казки;
- В) перекази;
- Г) оповідання.

2. Усна оповідь про сучасні події, які не виходять хронологічно за межі того, що міг бачити чи чути від безпосереднього учасника оповідач, в яких розповідається про надзвичайні дивовижні явища, надприродні істоти тощо це:

- А) оповідання;
- Б) бувальщини;
- В) анекдот;
- Г) казка.

3. Одним із перших дослідників східнослов'янської казки ХІХ ст. є:

- А) В.Гнатюк;
- Б) Ф. Буслаєв;
- В) М.Максимович;
- Г) І. Франко.

4. Одна з перших спроб класифікації легенд була здійснена:

А) М. Максимовичем;

Б) М. Драгомановим;

В) М.Костомаровим;

Г) П.Кулішем.

5. Система уявлень про надприродні властивості предметів і речей та поклоніння їм:

А) фетишизм;

Б) тотемізм;

В) анімізм.

7. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Походження і розвиток фольклору, його специфіка.

2. Фольклористика як наука, галузі фольклористики.

3. Періодизація усної народної творчості.

4. Специфіка жанрової системи фольклору.

5. Основні школи фольклористики.

6. Фольклор – носій давнього світогляду. Дохристиянські вірування. Система культів.

7. Міфологія та магія.

8. Замовляння, заклинання, прокляття, клятва. Ворожіння.

9. Тематичні цикли давніх праслов'янських міфів. Народні повір'я та забобони.

10.Складові української ментальності у фольклорі.

11.Календарно-обрядовий фольклор і його місце в системі традиційного буття українців.

12.Родино-побутовий фольклор і його місце в системі традиційного буття українців.

13.Світоглядна підпорядкованість календарного фольклору відповідним періодам річного кола.

- 14.Родинно-побутова лірика українців: тематика і мотиви.
- 15.Народнопісенний супровід весілля. Основні мотиви весільних пісень.
- 16.Еволюція похоронного обряду, уявлення про смерть у давніх слов'ян.
- 17.Голосіння як жанр. Поетика голосінь та їхні жанрові різновиди.
- 18.Зв'язок родинно-побутової лірики з етапами життя та побутом людей.
- 19.Жанрові особливості народних казок.
- 20.Класифікація народних казок.
- 21.Специфіка легенд, їхні основні групи.
- 22.Особливості народних переказів, їхні основні групи.
- 23.Народне оповідання: різноманітність тематики та поетики.
- 24.Жанр бувальщини: особливості побутування та поетики.
- 25.Жанр анекдоту: художні засоби та прийоми комізму.
- 26.Байки: поетика жанру.
- 27.Жанр притчі, її зв'язок з біблійною традицією.
- 28.Поетика жанрів неказкової прози, їхній зв'язок з художньою літературою.
- 29.Історична основа походження та розвитку героїчного ліро-епосу.
- 30.Тематика пісень-хронік, їхня джерельна база та зв'язок з жанром балади.
- 31.Жанрово-стильові ознаки історичних пісень.
- 32.Історичні пісні: основні тематичні групи.
- 33.Жанр билини: основні цикли та поетика.
- 34.Жанрово-композиційні особливості українських дум.
- 35.Класифікація українських дум.
- 36.Історичні пісні: поетика жанру.
- 37.Жанрова своєрідність українських народних баллад.
- 38.Проблеми класифікації українських народних баллад.
- 39.Особливості родинно-побутових пісень.
- 40.Специфіка соціально-побутових пісень.
- 41.Жанрові різновиди народних паремій.
- 42.Класифікація народних паремій.
- 43.Поетика малих жанрів фольклору.

44. Жанр загадки: аналіз основних груп загадок.
45. Дитячий фольклор, його особливості та класифікація жанрів.
46. Усна словесність на західноукраїнських землях.
47. Специфіка українського фольклору ХХ ст.
48. Міський фольклор. Жанри міського фольклору.
49. Інтернет-фольклор. Медійні форми фольклору.
50. Сучасний студентський фольклор. Обрядові традиції в студентському житті.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування активних і інтерактивних освітніх методів, серед яких: лекція-діалог, лекція-презентація, робота в малих групах, робота з довідковими, інформаційно-методичними джерелами, презентація результатів виконаних практичних завдань, рольові ігри, дискусії, круглі столи.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, письмових робіт, виконання тестових завдань.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліка.

Залік

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			Письмова робота	ІНДЗ	Сума
Теми	Бали	Разом			
Тема 1	0–8	0-72	0-8	0-20	0–100
Тема 2	0–8				
Тема 3	0–8				
Тема 4	0–8				
Тема 5	0–8				

Тема 6	0–8			
Тема 7	0–8			
Тема 8	0–8			
Тема 9	0–8			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автентичність — оригінальність, вірогідність тексту на підставі безпосередніх даних.

Алегорія — художній спосіб двопланового зображення. Часто застосовували у давніх творах (проповіді, притчі, повчання).

Ампліфікація — стилістичний прийом, який полягає у нагромадженні однакових тропів, однотипних виразів чи синтаксичних елементів з метою підсилення виразності художньої мови.

Анекдот — коротка гумористична оповідь побутового характеру про смішний випадок чи подію з дотепним несподіваним закінченням.

Анімізм — віра в існування душ, духів, уявлення про природу як живу душу.

Апокрифічні легенди — це прозові твори церковно-релігійного змісту, створені на основі мотивів та образів біблійної та апокрифічної літератури.

Архетип — прообраз, первісний образ, ідея, давній взірець колективної підсвідомості, який існує у пам'яті поколінь і може бути втілений в усній та писемній формах у вигляді символів.

Аскеза — спосіб життя, який полягає у надзвичайній стриманості, помірності, відмові від життєвих благ та насолод заради здобуття містичних знань і надприродної магічної сили.

Афоризм — короткий вислів, узагальнене судження, виражене у лаконічній, влучній формі.

Байка — ліро-епічний твір у віршах чи прозі, пов'язаний з повчанням, моралізаторством, основним художнім засобом якого є алегорія.

Балада — жанр ліро-епічної поезії фантастичного, історико-героїчного або соціально-побутового характеру з драматичним сюжетом. Первісно — танцювально-хорова пісня середньовічної поезії Західної Європи з чіткою строфічною організацією.

Билини — це героїчний епос Київської Русі, який виник у княжу добу — в період зламу світогляду древніх русичів.

Бувальщини — усні оповіді про сучасні події, які не виходять хронологічно за межі того, що міг бачити чи чути від безпосереднього учасника оповідач, в яких розповідається про надзвичайні дивовижні явища, надприродні істоти тощо.

Бурлескний вірш-орація — речитативний гумористичний твір, основним засобом якого є навмисна невідповідність між темою і словесною формою: подання «високої» теми зниженим, часом вульгаризованим стилем, «низької» — високим, піднесеним.

Буфонада — жартівлива, смішна вистава або манера гри (інтермедія, фарс, водевіль, побутова частина вертепної драми).

Вертеп — популярний в Україні у XVII—XIX ст. пересувний ляльковий театр.

Весільна обрядовість — це система драматично-ритуальних дій та пов'язаних з ними пісенно-поетичних текстів, що виконуються з нагоди шлюбу хлопця та дівчини як початку їхнього спільного життя з метою створення сім'ї.

Веснянки — це календарно-обрядові пісні весняного циклу, які мають закличний характер і сприймаються як звертання до весни, до істот та речей, що асоціюються з нею.

Вірування — це релігійні уявлення людей, які сприймаються без логічного пояснення, на віру і становлять основу релігійного світогляду, обрядів та ритуалів.

Водохресні пісні — твори, які виконувались на свято Водохреща — святкування переходу сонця в сузір'я Водоля — день богині води Дани чи божества сонця Ярдана.

Ворожіння — це система словесно-обрядових дій, в основі яких лежить віра у зв'язок людей з потойбічним світом, які здійснюють з метою дізнатись про майбутнє та впливати на нього чи змінювати його.

Гаївки — твори усної народної словесності, якими супроводжувались обрядові дійства, весняні ігрища та святкування, що відбувались у гаях, лісах чи поблизу водоймищ.

Героїчний епос — збірна назва фольклорних творів різних жанрів, в яких у легендаризованій формі відображено волю, завзяття народу в боротьбі проти ворогів, зла, гноблення. В такому епосі прославляється розум, сила, мужність воїнів, богатирів, народних героїв.

Голосіння — це словесно-поетичні твори, які виконуються над покійником період між його смертю та похороном (в час смерті, покладення труну, прощання в хаті, під час виносу з оселі, прощання з селом, останнє прощання перед похованням); виконання яких періодично повторюється в час поминок чи свят вшанування духів померлих, них висловлюються індивідуальні переживання, смуток, жаль, розач з приводу смерті людини.

Гребовицькі пісні — це твори календарної обрядовості, якими супроводжувався процес згрібання сіна, і які виконувались у період після жнив.

Гротеск — тип художньої образності, заснований на парадоксі, карикатурному перебільшенні зображуваних рис людини або певних явищ.

Гумор — різновид відображення смішного, кумедного в життєвих явищах та людських характерах.

Дитячі ігри — трансформовані, спрощені варіанти народних ігрищ, які первісно мали ритуальне значення.

Дражнилки — ритмізовані словесні формули, якими діти виражають негативне ставлення до іншої дитини, пробуючи викликати в неї певну реакцію.

Драма — родовий різновид літератури, який художньо моделює життєві колізії за відсутності авторських характеристик дійових осіб.

Думи — це народні епіко-ліричні пісенні твори героїчного, рідше соціально-побутового змісту. Оскільки до наших днів дійшли думи 16—17 ст., то їхня основна тематика породжена епохою безперервної всенародної боротьби з іноземними загарбниками українських земель.

Духовні вірші — релігійна лірика, яку створювали церковні діячі, учні шкіл, мандрівні дяки, адаптуючи книжні псалми і канти до розуміння пересічного слухача.

Жнивні пісні — цикл творів, якими супроводжувалась праця на полі у період жнив. Тематично вони є образним продовженням зажинкових пісень.

Забобони — це численні вірування та уявлення, пов'язані з пересторогами, обмеженнями, заборонами, первісна міфологічна мотивація яких частково або повністю втрачена.

Загадки — це короткі твори, в основі яких лежить дотепне метафоричне запитання, що передбачає відповідь на нього.

Зажинкові (зажнивні) пісні — це твори календарної обрядовості осіннього циклу, які супроводжують ритуальні дії, пов'язані із початком збору врожаю.

Заклички — короткі поетичні твори, пов'язані з вірою давніх людей в магічну дію слова, в яких звучать звертання до природних явищ, стихій, об'єктів, з метою вплинути на погоду, довкілля чи саму людину.

Заклинання — це замовляння, у яких вимагається виконання певної дії, що супроводжується певними погрозами або можливими негативними наслідками у разі його невиконання. У цьому плані вони подібні до заклять.

Закляття (прокляття) — це магічні словесні формули, дія та вплив яких спрямовані на те, щоб завдати шкоди іншому. У цьому і полягає їхня основна відмінність від замовлянь.

Замовляння — словесна формула усної творчості, якою супроводжувались обряди та ритуали, і яка, начебто, мала магічну силу та здатність впливати на оточуючий світ людей та духів з метою отримання певної користі для їхнього виконавця (виконавців).

Елегія — ліричний жанр, основною темою якого є сумні роздуми про долю, становище у суспільстві, стосунки між людьми.

Ініціація — магічний обряд посвячення.

Іронія — насмішка у прихованій, удаваній формі.

Історичні пісні — ліро-епічні твори про конкретні чи типові історичні події та процеси, відомих історичних осіб та безіменних героїв, чиє життя і вчинки пов'язані з подіями суспільно-політичного життя, в яких відтворено дух певної історичної епохи.

Історично-героїчні легенди — це фабульні оповіді про незвичайні, фантастичні епізоди, пов'язані з історичними подіями минулого.

Історія фольклору — це галузь фольклористики, що вивчає процес виникнення, розвитку, побутування, функціонування, трансформацію

(деформацію) жанрів та жанрових систем у різні історичні періоди на різних територіях.

Казка — це епічний твір народної словесності, в якому відображені різночасові вірування, погляди та уявлення народу у формі послідовної розповіді, яка має чітку побудову, яскраво виражений конфлікт, в основі якого лежить протистояння добра і зла, перемога добра над злом.

Каламбури — сталі фрази, побудовані на зіставленні чи поєднанні непоєднаних, несумісних понять та явищ, що набуває форми нісенітниці.

Клятва (присяга) — це словесна формула, якою людина скріплює правоту своїх слів чи виконання даної обіцянки.

Колискові пісні — ліричні пісенні твори, які виконуються матір'ю (рідше батьком чи іншими членами родини) над колискою дитини для того, щоб її приспати.

Коломийка — це дворядкова пісня у танковому ритмі 2/4 із типовим віршовим розміром і паралельним жіночим римуванням.

Косарські пісні — твори, які виконувались як супровід до праці під час косовиці та по завершенні роботи. Такими вони дійшли до наших днів.

Космогонічні легенди — оповіді про походження всесвіту, землі, небесних тіл.

Культово-анімістичні казки — це оповіді, які витворились на основі давніх культів та анімістичних уявлень і вбирають елементи доісторичних вірувань.

Легенди — малосюжетні фантастичні оповіді міфологічного, апокрифічного чи історико-героїчного змісту з обов'язковою спрямованістю на вірогідність зображуваних подій та специфікою побудови сюжету на основі своєрідних композиційних прийомів (метаморфози, антропоморфізації предметів і явищ природи та ін.). їм притаманні драматизм, стійкість і завершеність сюжету.

Магія — система обрядів, пов'язаних з віруваннями у здатність надзвичайним чином впливати на людей, тварин, сили природи, а також на божества та духовний світ з користю для світу живих.

Маївки (майські пісні) — твори календарної обрядовості початку літа, назва яких, можливо, походить від «май» (травень) чи «маяти» (прикрашати зеленню) або «мавки» (духи лісу та поля).

Міський фольклор — усна народна поетична творчість, що своїм походженням і побутуванням пов'язана з урбаністичним середовищем.

Міф — розповідь про богів, духів, героїв, надприродні сили та їм., які брали участь у створенні світу.

Міфічне мислення — це особливий вид світовідчуття, специфічне чуттєве уявлення про явища природи і життя.

Міфологічні легенди — усні народні твори сюжетного характеру, засновані на давніх дохристиянських уявленнях, які з часом втратили свою світоглядну основу і набули чисто символічного художнього значення.

Мирилки — короткі віршовані твори, які говорять діти, що посварилися, на знак примирення.

Народні оповідання — жанр неказкової прози, дуже близький до переказів. Це розповіді про події сучасного чи відносно недавнього часу, учасником або очевидцем яких був сам оповідач, а тому їм властива форма оповіді від першої особи, особлива емоційність і докладність викладу, а також чітко виявляється власна оцінка оповідача зображуваних подій.

Небилиці — це твори народної словесності, у яких витворений своєрідний незвичайний, абсурдний світ зі свідомо викривленою «перевернутою» реальністю.

Обжинкові пісні — це твори, якими супроводжувались обряди, пов'язані із завершенням жнив, праці на полі.

Обряд — це виконання людьми символічно-умовних дій, якими супроводжуються певні події родинного життя (народження, весілля, похорон та ін.), календарні свята, а також окремі трудові процеси (сіяння, косовиця).

Пантеїзм — релігійно-філософське вчення, за яким Бог ототожнюється з навколишньою природою.

Пареміографія — це частина фольклору, яка об'єднує найкоротші жанри, що в образній формі відтворюють найістотніші явища і реалії дійсності: прислів'я, приказки (приповідки) та їхні жанрові різновиди — вітання, побажання, прокльони, порівняння, прикмети, каламбури, тости.

Перекази — усні оповіді про життєві факти, явища, драматичні ситуації, пов'язані з конкретними історичними подіями, інформація про які передається не очевидцями, а шляхом переповідання почутого (звідси і назва — переказ).

Пестушки — коротенькі віршики, які виконуються у поєднанні із своєрідними рухами чи вправами, якими дорослий пестить дитину, підбадьорює, спонукає до певного виду діяльності і т. ін.

Повір'я — пласт народної творчості, в якому відобразились народний світогляд, язичницькі релігійні вірування, міфологічні демонологічні уявлення та погляди, табу.

Політеїзм полягає у поклонінні багатьом богам водночас.

Потішки або утішки — невеликі віршики, які промовляють дитині перед тим, як кладуть спати, їхнє призначення — заспокоїти дитину, вплинути на її психічний стан, щоб вона швидше заснула.

Приказка — це образний вислів чи мовний зворот, який влучно характеризує людину, її вчинки, явища життя і т. ін., і є елементом ширшого судження.

Прикмети — сталі вислови, в яких певні явища природи відповідно до зміни пір року пов'язуються з кліматичними чи погодними змінами, які впливають на наслідки хліборобської праці.

Прислів'я — довершений за змістом вислів, який становить граматично й інтонаційно оформлене судження, як правило, у формі складного речення, що має двочленну структуру.

Присяги — словесні формули, якими людина підтверджує правоту своїх слів із зазначенням, що у разі обману чи невиконання обіцяного, лихо чи

нещастя повинно впасти на неї.

Притча — алегоричне оповідання про людське життя з яскраво висловленою мораллю.

Прозивалки — невеликі римовані твори, що є дитячою реакцією в момент сварки чи суперечки на якусь образу чи дію.

Прокльони — своєрідні форми вираження почуття незадоволення, обурення, досади, гніву з висловленням побажання зла чи загибелі іншій людині.

Рекрутські голосіння — це вид речитативно-поетичного плачу з приводу проведів близького родича у військо.

Ритуал — форма складної символічної поведінки, система дій та мовлення, яка у минулому була основним вираженням культових взаємин.

Родинно-побутові пісні — це ліричні поетично-музичні твори, в яких відбиті почуття, переживання, думки людини, пов'язані з її особистим життям, подіями в сім'ї, родинними стосунками.

Романс — музично-поетичний твір, який виконується сольоно у супроводі музичного інструмента.

Русальні пісні — жанр календарно-обрядової лірики, пов'язаний із святкуванням Русалій (Русального тижня, Русального великодня).

Славословіє — кінцівка думи, у якій прославляються подвиги, відвага, справи героя, який переміг ворога або ж поліг за праведну справу.

Страшилки — короткі розповіді про страшні неймовірні події з рисами містики та фантастики, які розповідають діти ровесникам, щоб викликати в них страх.

Суспільно-побутові твори — велика група соціально-побутових казок, тематика та проблематика яких стосується не особистого й родинного життя, а суспільного.

Танкові пісні — це веселі жартівливі чи ліричного характеру співанки до танцю.

Теорія фольклору — це галузь фольклористики, що вивчає сутність

усної народної творчості, особливості окремих фольклорних жанрів, їхнє місце у цілісній жанровій системі, а також – внутрішню структуру жанрів – закони їхньої побудови, поетику.

Тотемізм — сукупність уявлень та вірувань у надприродній зв'язок між людьми (племенем, общиною, родом) та окремими видами рослин, птахів і звірів.

Фетишизм — система уявлень про надприродні властивості предметів і речей та поклоніння їм.

Фольклор — невід'ємна складова національної культури, яка у сконцентрованій формі подає одночасно народну філософію, етику й естетику, створюючи неповторний національний образ світу.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Робоча програма навчальної дисципліни «Фольклор».
- конспекти лекцій;
- силабус;
- плани до практичних занять (протокол №1 від 27.08.2021 р.);
- запитання для заліку (протокол № 4 від 1.12.2021 р.);
- професійно-орієнтована література з дисципліни, яка наявна у бібліотеці університету та в мережі Інтернет;
- посібники, методичні вказівки, методичні рекомендації, складені викладачами кафедри.
- тести.

Забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами

Метою інклюзивного навчання в Університеті Ушинського є забезпечення рівного доступу до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Довідково-енциклопедична література, навчально-методичні посібники

1. Біляцька В. П. Навчальний посібник з курсу «Усна народна творчість». Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ : Середняк Т.К., 2015. 123 с.
2. Віннічук А.П. Український фольклор: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене та доповнене. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ВДПУ), 2018. 168 с.
3. Григорук А. Етнологія Гуцульщини: фольклор і обрядовість [Текст] : навч.-метод. посіб. Львів : Растр-7, 2020. 247 с.
5. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі) : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Вид. третє, виправл., доп. і перероб. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2014. 448 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11543/1/LekcijiZFolkloru_3.pdf
4. Родіонова І., Мхитарян О., Ситченко А. Корпус навчально-методичних матеріалів до дисциплін літературознавчого циклу: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Родіонової. Миколаїв, 2020. 355 с.
5. Янковська Ж. Фольклоризм української романтичної прози: монографія; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 591с.

Додаткова література

1. Бевз Т. Українська ідентичність і національна безпека у викликах сьогодення. *Українознавство*. 2020. № 4 (77). С. 143–158.
2. Галайчук В. Традиційні уявлення про домашніх духів: українськочеські паралелі. *Проблеми слов'янознавства*: зб. наук. праць. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2015. Вип. 64. С. 93–103.
3. Галайчук В. Чорт як персонаж традиційної демонології Полісся. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*: зб. наук. пр. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2016. Вип. 17. С. 73–96.
4. Дмитренко М. Українська фольклористика: акценти сьогодення. *Слово і час*. 2016. № 1. С. 58-67.
5. Єфремов Є. В. Зимові пісні. Колядки і щедрівки. *Історія Української музики*: у 7 т. Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 41–55.
6. Карась Г. Історія України в піснях XVII-XX століть: передмова до альбому: Житинський Т. Історія України в піснях XVII-XX століть. CD. Тернопіль: «ГроЛіс», 2016.
7. Кононенко О. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди. Харків: Фоліо, 2020. 159 с.
8. Красовська І. В. Елементи театралізації у весільному обряді Сокирянщини кінця XX – початку XXI ст. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*: зб. наук. пр. (Мистецтвознавство). Харків: Харківська державна академія дизайну і мистецтв, 2018. № 6. С. 118-123.

9. Красовська І. В. Візуальна атрибутика весільного обряду Сокирянщини кінця ХХ – початку ХХІ ст.: функції, символіка. *Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття*: матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18-19 квітня 2019 р. Харків: ХДАК, 2019. С. 7-8.
10. Кримець, З. М. Дитячий фольклор : особливості його становлення та функціонування [Електронний ресурс] : дипломна робота / З. М. Кримець ; ТНПУ ім. В. Гнатюка, філол. ф-т ; наук. кер. Г. Ф. Ступінська. Тернопіль, 2016.
11. Клименко І. В. Жнивні пісні. *Історія Української музики*: у 7 т. Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 92–107.
12. Король В. Лікувальні замовляння із сіл Видричка та Розтоки Рахівського району (за польовими матеріалам). *Науковий збірник Закарпатського музею народної архітектури та побуту*. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2018. Вип. 4. С. 321–326.
13. Кривенко О. Архітектоніка замовляння як хронологічний маркер. *Слово і час*. 2015. № 6. С. 52-55.
14. Луганська К. М. Дитячий музичний фольклор. *Історія Української музики*: у 7 т. Київ : НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. Т. 1. С. 127–145.
15. Луканюк Б. Ритмічна варіаційність у пісенному фольклорі: теоретико-методологічне дослідження. Львів, 2016. 208 с.
16. Мартинюк, Р. Я. Колискові – перше музичне враження дитини. Родина – колиска творчості І. Білозіра [Текст] : виховний захід. *Мистецтво в школі. Музика. Образотворче мистецтво. Художня культура*. 2016. № 11. С. 23–25.
17. Нестеренко Т. В. Тваринний світ в українському фольклорі. *Шкільна бібліотека*. 2017. № 5. С. 116-117.
18. Тиховська О. Етнопсихологічний аспект замовлянь та клятв у фольклорі українців Закарпаття. *Народна творчість та етнологія*. 2020. № 5/6. С. 63–74.
19. Тиховська О. Психоаналітичний аспект демонологічних образів у міфології Закарпаття. *ІХ Міжнародний конгрес українців. Фольклористика. Українознавство* (до 100-річчя Національної академії наук України), НАН України, МАУ, ІМФЕ ім. М. Рильського. Київ, 2019. С. 125–135.
20. Фурдичко А. Український мелос на зламі тисячоліття: динаміка фольклорної традиції: монографія. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2018. 316 с.
21. Українські народні свята: Навчально-методичний посібник (дидактичні матеріали до занять та виховних заходів) / Укладач: Сажнева І. С. Запоріжжя: КЗ «Центр туризму» ЗОР, 2016. 64 с.
22. Шабат-Савка С. «Бо ти така, як із колядки вийшла...» (Вербалізація інтенцій люб'язності в українськомовному дискурсі). *Культура слова*. 2016. Вип. 84. С. 113-122.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Бібліотека Університету Ушинського URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека URL: <http://odnb.odessa.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv.html

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Критерії оцінювання.....	6
3. Засоби діагностування результатів навчання.....	13
4. Програма навчальної дисципліни.....	14
4.1. Структура навчальної дисципліни.....	16
4.2. Теми практичних занять.....	17
4.3. Самостійна робота.....	30
5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	39
6. Варіанти модульних контрольних робіт.....	40
7. Питання до заліку.....	52
8. Методи навчання.....	54
9. Форми поточного і підсумкового контролю.....	54
10. Термінологічний словник.....	55
11. Методичне забезпечення.....	64
12. Рекомендовані джерела інформації.....	65

Навчальне видання

Павлюк Надія Леонідівна

Фольклор

Навчально-методичний комплекс

Підписано до друку

Обсяг 3,8 друк. арк. Формат 60x90/16

Тираж 100 прим. Папір друкарський. Ризографія.

Видавець Букаєв Вадим Вікторович

Вул. Пантелеймонівська, 34, м. Одеса, 65012.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02. 03. 2007 р.